

STŘEDISKO IBERO-AMERICKÝCH STUDIÍ

Stávající stav a koncepce pro dalších cca. 5 let

Středisko ibero-amerických studií je vědecko-pedagogickým pracovištěm Filosofické fakulty University Karlovy. Nabízí studentům, kteří ukončili bakalářský stupeň vysokoškolského vzdělání, navazující magisterské studium (akreditace v rámci historického programu do 2011, filologického programu do 2012) a po ukončeném studiu magisterském pak studium doktorské (akreditace do 2009). Jako specializaci si pak volí iberoamerikanistiku, dějiny Latinské Ameriky, studenti Ústavu světových dějin (akreditováno do 2011)

Výuku zajišťují jednak pracovníci Střediska), jednak pedagogové dalších universitních ústavů, kteří buďto vyučují různé předměty akreditované v rámci oboru (latinskoamerická literatura či latinskoamerická španělština – zde působí pracovníci Ústavu románských studií FF UK) nebo umožňují studentům iberoamerikanistiky účast na přednáškách a seminářích, jejichž existenci bralo Středisko v úvahu při přípravě materiálů pro akreditaci (geografie Latinské Ameriky na Přírodovědecké fakultě UK).

Personálie

V současné době pracují ve Středisku tři zaměstnanci na plný úvazek (prof., dvě odborné asistentky). V blízké budoucnosti (do konce roku 2007) předloží obě odborné asistentky habilitační spisy, které jsou už dnes ve vysokém stupni rozpracování. V obou případech počítáme s edicí spisů v suplementech ročenky Ibero-American Pragensia.

Koncepce pedagogické činnosti

Vychází z faktu, že v době práce na studijních plánech byla ve vysokém školství formulována koncepce třístupňového studia. Po společné úvaze vedení SIAS a Ústavu románských studií jsme se rozhodli, že bakalářské studium bude navrhovat zmiňovaný ústav (s tím, že se na programu budou podílet pedagogicky pracovníci Střediska stejně, jako se dosud podíleli a budou podílet na programu pětiletého magisterského studia hispanistiky a portugalistiky ÚRS) a navazující studium iberoamerikanistiky bude akreditováno na Středisku ibero-amerických studií.

Předkládaný návrh koncepce vychází tedy ze stávajícího stavu akreditovaného navazujícího studia a studia doktorského. V jednom ročníku pregraduálního studia předpokládáme cca. 15-25 studentů (navazující studium i specializace na historii), v rámci doktorského programu předpokládáme každý rok přijímat cca. 3 studenty do prezenčního a dalších cca. 3-4 do kombinovaného studia. Vzhledem k zájmu různých španělských institucí včetně španělského velvyslanectví v Praze o zvýšení počtu studentů, kteří by pracovali na disertacích se španělskými tématy (projevuje se i nabídkami stipendií pro studenty doktorského programu) předpokládáme přípravu doktorských projektů se španělskou tematikou už od roku 2006.

Cílem studia magisterského programu zůstane poskytovat studentům ucelený obraz historie a současné podoby latinskoamerické společnosti v její konkrétní podobě a položit základní vzdělanostní strukturu (včetně teoretické dimenze) pro další vzdělávání v oboru po nástupu do praxe. Během studia, které bude i nadále klást důraz zejména na seminární formu, se student naučí práci s prameny a osvojí kritický přístup k literatuře a tvořivé myšlení v přístupu k tématům, vyžadujícím už svou podstatou využití komparativní metody.

Předpokládáme posílení dosavadní praxe, kdy studenti v rámci programu Erasmus studují na španělských univerzitách a v rámci výměnného programu s TEC Monterrey mohou

připravovat své diplomové práce s mexickou tematikou v různých campusech TECu Monterrey.

Po dobré zkušenosti z minulých let dále posílíme praxi rozšíření nabídky volitelných přednášek akreditovaného oboru. Studenti doktorského studia připraví semestrální přednášku k tématu disertace, jíž si budou moci zapisovat jak studenti navazujícího studia tak historické specializace.

Pracovníci Střediska se budou i nadále podílet na výuce dalších ústavů fakulty či jiných fakult UK. Jejich kursy zůstanou součástí povinných přednášek oborů hispanistika a portugalistika na ÚRS FF UK či španělština a angličtina na Ústavu translologie.

Významnou součástí pedagogické činnosti Střediska s mezinárodním dosahem zůstanou přednášky pro studenty Technologického institutu v Monterrey (Mexiko). Středisko bylo pověřeno pořádáním těchto kursů v rámci mezinárodním programu Institutu na základě smlouvy o spolupráci mezi Karlovou universitou a TEC Monterrey v roce 2000 (jako první akademické pracoviště ve střední a východní Evropě, dnes už opět jako pracoviště jediné) a poskytuje mexickým studentům v rámci programu, který je součástí výuky na Institutu čtyřtýdenní intenzivní kurs o historii a kultuře ve střední Evropě, zejména v České republice ve vztahu k hispánské oblasti. Ve dvou turnusech od druhé poloviny května do poloviny července by se mělo kursu účastnit stejně jako v posledních letech cca. 40 studentů. Kromě prestiže přináší tento kurs fakultě i Středisku finanční efekt. Za oněch zatím šest let přesáhl příjem fakulty pět milionů korun a přestože se podmínky vzhledem k uvalení 19% DPH na tuto aktivitu zhoršily, předpokládáme jistý příjem i do budoucnosti.

Koncepce vědecké činnosti

Vědecká práce pracovníků Střediska zůstane tematicky spjatá se zaměřením jejich přednášek a seminářů. Středisko se podílelo v předchozím období na výzkumných záměrech dílčími úkoly, od roku 2005 na dalších výzkumných záměrech. Dále se pak jeho pracovníci účastní projektů mezinárodních (koordinace pracovní skupiny Historie španělsky mluvících zemí Karibské oblasti Asociace evropských historiků-latinoamerikanistů). V rámci těchto aktivit pořádalo SIAS v posledních letech každoročně mezinárodní symposia za účasti cca. 15-25 odborníků (většinou zahraničních), jejichž výsledky jsou publikovány v Suplementech ročenky Ibero-americana Pragensia. Pracovníci Střediska se také účastní organizace podobných sympozií v zahraničí (např. funkcí koordinátora jednoho ze symposií Světového amerikanistického kongresu v Seville v červenci 2006)

V těchto aktivitách bude Středisk samozřejmě pokračovat s důrazem na mezinárodní spolupráci (vedoucí Střediska se tak podílel na řešení programu španělské ministerstva vědy BHA2003-2687 “La sociedad rural en Cuba: diversificación agrícola y formas de identidad, 1837-1937”, který letos končí a bude jedním z členů týmu i pro pokračování programu v příštích třech letech).

V dalších letech bude i nadále pokračovat praxe mezinárodních symposií Střediska. Pro rok 2007 počítáme se symposiem k česko-španělským vztahům,. Druhá akce bude věnována problematice španělsky mluvící karibské oblasti. Pro rok 2008 pak předpokládáme další symposium ke střeoevropskému vystěhovalectví do Latinské Ameriky.

Pracovníci Střediska se budou i nadále ucházet o granty spojené tematicky s jejich profesním zaměřením. Užitečnost tohoto přístupu se projevila např. v případě dr. Marktety Křížové a jejího juniorského badatelského grantu GA AV ČR (KJB8101403) na období 2004-2006.

Středisko seznamuje mezinárodní odbornou veřejnost se svojí činností v ročence Ibero-Americana Pragensia (vychází od 1967 španělsky či portugalsky), její suplementa pak přinášejí jak texty přednesené na symposiích pořádaných Střediskem tak práce pracovníků Střediska či jeho spolupracovníků (srov. doktorská disertace Markéty Křížové).

V této publikační činnosti hodláme pokračovat. V letošním roce, resp. počátkem roku 2007 vyjdou dva svazky supplement. Jedno s příspěvky symposia konaného v rámci 52. světového amerikanistického kongresu v Seville v červenci tohoto roku, druhé pak soustředí příspěvky symposia, které pořádá Středisko 26. a 27. července 2006 pod názvem Emigración centroeuropea a América Latina. Pro rok následující počítáme s edicí příspěvků dvou symposií připravovaných na rok 2007. První bude věnováno česko-španělským vztahům, druhé pak problematice španělsky mluvící karibské oblasti. Kromě toho budou vycházet i další svazky ročenky.

Jiné aktivity

Pracovníci Střediska se budou nadále podílet na šíření znalostí o hispánském světě prostřednictvím publikací určených pro širší veřejnost resp. účastí na rozhlasových a televizních pořadech (především Vltava, Česko, popř. druhý program ČT). Středisko využije své mezinárodní autority k šíření informací o kontaktech českého a hispánského světa i mimo území České republiky. Slibným se zde jeví např. žádost španělského nakladatelství Doce Calles připravit společně kvalitní reprodukce kreseb Ignáce Tirsche či zájem amerického antropologa Williama Merrilla publikovat v řadě supplement ročenky Ibero-Americana Pragensia Steffelovské materiály. Vzhledem k faktu, že řada supplement ročenky Ibero-Americana Pragensia dosáhla mezinárodní pověsti, projevují zájem o zařazení svých prací do této serie i pracovníci jiných českých institucí. S ohledem na pověst české hispanistiky a iberoamerikanistiky se domníváme, že by tyto kvalitní práce měly v supplementech vycházet a pro nejbližší dobu navrhujeme španělskou edici lobkovicovské korespondence s obsáhlou studií českobudějovického badatele Pavla Marka.

Závěr

Současný stav SIAS je výsledkem úvah a aktivit z počátku 90. let, kdy zvažovalo vedení SIAS a vedení fakulty dvě možnosti rozvoje pracoviště (vzniklo v roce 1967). Jednou bylo vytvoření instituce spoléhající ve výuce pouze na kmenové pracovníky v počtu cca. 7 lidí. Druhou pak existence Střediska jako jistého koordinačního centra o třech či čtyřech pedagogických pracovnících, kteří budou zajišťovat hlavní pedagogické a vědecké úkoly, přičemž využije SIAS odborného zaměření dalších pedagogů na Universitě Karlově a zajistí jejich podíl na plnění akreditovaného programu SIAS. Zároveň pak měli pracovníci Střediska zajišťovat kurzy historie a kultury v rámci těch fakultních ústavů, které nabízejí studijní programy zaměřené na areál španělsky a portugalsky hovořících zemí. Nakonec bylo přijato druhé řešení, které byla podle mého názoru úspěšně realizováno.

Středisko ibero-amerických studií má jako jediné pracoviště v České republice docentskou a profesorskou akreditaci v oboru, jako jediné pracoviště má pak akreditováno navazující magisterské studium a doktorský program v oboru a do studia se proto hlásí i absolventi jiných fakult než FF UK. Při jejich výchově spolupracuje Středisko s dalšími fakultními pracovišti (Ústav romanistiky, Ústav světových dějin

resp. pracovišti jiných fakult UK (přírodovědecká fakulta). Na druhé straně pak vedou pracovníci Střediska kursy dějin a kultury Španělska, Portugalska, Latinské Ameriky a Spojených států pro Ústav románských studií a Ústav translatologie. Všichni členové SIAS udržují rozsáhlé mezinárodní kontakty, jejich studie vycházejí v zahraničí a obě odborné asistentky předloží do roku 2007 své habilitační práce.

Knihovna disponuje nejen časopiseckými tituly, které jsou opět v České republice jedinečné, ale i knižními seriami jedinečného významu (MAPFRE 1992, knihnice Ayacucho) a zejména mimořádným kompletem CD-ROMů „Colección Clásicos Tavera“, který zpřístupňuje klasické práce o Latinské Americe i tištěné prameny v podobě kronik, statistik atd.

Informace o aktivitách Střediska jsou pravidelně publikovány v ročence Ibero-Americana Pragensia a výroční zprávy, spolu s dalšími informacemi, jsou umístěny na webovou stránku SIASu v rámci FF UK. Recenze prací jsou pak publikovány na stránkách mezinárodních odborných časopisů (Revista de Indias, Hispanic American Historical Review, Cuban Studies, Journal of Latin American Studies, Estudios Latinoamericanos).

S ohledem na výše uvedené skutečnosti předpokládáme, že v nejbližším období cca. pěti let bude Středisko pokračovat v činnosti ve stávající podobě a dále prohlubovat jak spolupráci s českými tak zahraničními akademickými institucemi.

V Praze, dne 21. července 2006.

Prof. dr. Josef Opatrný